

Totdat de bom barst

Democratieën trappen voortdurend in dezelfde drietrapsval. Nu zitten ze verstrikt in alle drie de fases tegelijk.

Politicooloog David Runciman onderscheidt drie stappen binnen de confidence trap waarin democratieën geneigd zijn verstrikt te raken:

- **Hysterie.** Alomtegenwoordige crisis-klets zorgt voor veel ruis, waardoor het moeilijk is om werkelijk nijpende noodsignalen te onderscheiden van nutteloze, nodeloze noodklokken.
- **Aanmodderen.** Terwijl publiek, media en politici focussen op lawaai en ruis, blijven onderliggende oorzaken van de crisis zich ontwikkelen en is de democratie te traag (en te afgeleid) om deze ontwikkelingen serieus te nemen en aan te pakken.
- **Uitmodderen.** De kracht van democratie is dat deze, als puntje bij paaltje komt, wel flexibel is en kan doorpakken. Democratieën mogen dan veel problemen creëren of laten ontstaan, ze lossen ook veel problemen op. Maar vaak gebeurt dat in de vorm van uitmodderen en niet in de vorm van oplossen. Vaak treden zelfgenoegzaamheid en laksheid op: de overwinning wordt te vroeg geclaimd. Met het rommelige, late, vaak reactieve optreden worden veelal niet de probleemwortels uit de grond getrokken, maar blijft het bij het afhakken van takken. Daarmee wordt dan de kiem gelegd voor volgende crises.

Door **Andy Langenkamp**, Senior Political Analyst bij ECR Research

Deze cyclus gaat ongeveer elke twee decennia opnieuw van start. Runciman onderscheidt daarboven cycli van nog langere termijn die tot systematische verandering leiden, zoals de New Deal van de jaren dertig en de opkomst van het neoliberalisme in de jaren zeventig.

Het heeft er de schijn van dat we nu in een periode zitten waarin hysterie, door-

modderen en uitmodderen door elkaar heen lopen:

- Het wantrouwen tegenover de politiek is in het Westen aan de ene kant immens en de zorgen over onder meer klimaatverandering en de Chinese opmars zijn prominent aanwezig. Aan de andere kant lieten verkiezingsuitslagen in de Verenigde Staten, Duitsland en Nederland zien dat velen (nog) niet ontevreden genoeg zijn om de oude garde de rug toe te keren.
- Ongelijkheid is door mankementen in het economisch model en doorgeschoten vrijemarktdenken volop aanwezig en is door het beleid van centrale banken verder toegenomen. Hier en daar is al wat aan de knoppen gedraaid om meer balans te krijgen, maar het blijft vooralsnog vooral bij aanmodderen. Datzelfde geldt bijvoorbeeld ook voor het versterken van de eurozone en de EU. Brussel en met name Polen zijn bijvoorbeeld al jaren verwickeld in een strijd over de beginselen van de EU en dit kan ook nog jaren duren.
- Op het vlak van de COVID-19-pandemie kon het Westen wel doorpakken: lockdowns werden bij wijze van spreken van de ene op de andere dag afgekondigd, centrale banken en politici wisten niet hoe snel ze met steunmaatregelen moesten komen en vaccins lagen veel sneller klaar dan de meeste experts hadden voorspeld.

Ook al gaan veel dingen goed, het gevaar blijft bestaan dat de onvrede en de woede niet worden gekanaliseerd. Het is de vraag of deze emoties serieus worden behandeld in de politieke arena. Daardoor dreigen ontgoocheling en gevoelens van machteloosheid te ontaarden in afstomping, desillusie en het volledig de rug toekeren van de politiek. Met als gevolg geen bijsturing van het systeem, maar steeds verder opgekropte boosheid, onmacht en teleurstelling. Totdat de bom barst... ■